PD-213

M.A. Sanskrit (Second Semester)

Examination, June-2021

Paper-v

Name/Title of Paper- Kavya [Maximum Marks : 80

Time : Three Hours] [Minimum Pass Marks : 29

नोट :दोनों खण्डों से निर्देशानुसार उत्तर दीजिए। प्रश्नों के अंक उनके दाहिनी ओर अंकित हैं।

Note : Answer from both the Sections as directed. The figures in the right-hand margin indicate marks.

खण्ड / Section-A

1. सर्वे प्रश्नः समाधेयाः :- 1x10=10

क. काव्य दृष्ट्या मेघदूतं किमुच्यते?

ख. केन विरचितं मेघदूतम्?

ग. स्कन्द शब्दस्य कोऽर्थः?

घ. आपन्नार्तिप्रशमनफलाः केषां सम्पदः?

ङ. किं नाम बन्धुत्मः?

च. कस्यासीत् प्रयसी मदनिका।

छ. चारूदत्तस्य परिचारिका का नामासीत्।?

ज. धिगस्तु तृष्णातरनं भवन्मनः कः इत्यवोचत्?

झ. मृच्छकटि के कत्यङ्.काः सन्ति?

ञ. पतगग्रहान्नृपं कः न्यवारयत्?

2. लघूत्तरीयाः प्रश्नाः साधनीयाः :- 2x5=10

क. मन्दायन्ते न खलु सुहृदामभ्युपेतार्थ कृत्याः इति स्पष्टयत।

ख. मेघदूतदिशा अलकापुर्याः परिचयं देयम्।

ग. संक्षप्त परिचयो देयः धूतायाः।

घ. अर्थोलेख्यः–

अयंहिपातकी विप्रो न वद्ध्यो मनुरब्रवीत्।
राष्ट्रादस्मात्तु निर्वास्यो विभवैरसतै सह।।

ङ. नृपः पतङ्.गं कथमग्रहीत् इति वर्ययत।

खण्ड / Section-B

12x5=60

स्मेषं प्रश्नानामुत्त्रापि देयानिः–

3. कमप्येकं सप्रसङ्गगं व्याख्येयम्–

क. भर्त्तुः कण्ठच्छविरितिगणैः सादरं वीक्ष्यमाणः,
पुण्यं यायास्त्रिभुवनगुरोधाम चण्डीश्वरस्य।
धूतोधानं कुवलयरजो गन्धिभिर्गन्धवत्या
स्तोयक्रीडा निरत युवतिस्नानतिक्तैमरूद्भिः।।

ख. शब्दायन्ते मधुरमनिलैः कीचका पूर्णमाणाः,
संरक्ताभिस्त्रिपुरविजयो गीयते कीन्नरीभिः।
निहर्लादस्ते मुरजइव चेत् कन्दरेषु ध्वनिः स्यात्
संगीतार्थो ननुपशुपतेस्तत्र भावी समग्रः।।

4. अधस्तनेष्वेकं व्याख्यायताम्–

अ. ज्ञातोहि किन्तु खलु वन्धनविप्रयुक्तो,
भार्गागतः प्रवहणेन मयापनीत।
चरेक्षणस्य नृपतेः श्रुतिमागतोवा,
येनाहमेवभभियुक्त इव प्रयामि।।

ब. हा प्रयसिः प्रेयसि विद्यमाने कोऽयें कठोरो व्यवसाय आसीत्।
अम्भोजिनीलोचनमुद्रणं किं भानावनस्तं गमिते करोति।।

5. वसन्त सेनायाः चारित्रिकं वैशिष्ट्यें प्रतिपाद्यताम्।

अथवा

प्रकरणलक्षणपरिप्रेक्ष्यें मृच्छकटिकं समासोच्यताम्।

6. कमप्येकं सन्दर्भचुरस्सरं सप्रसङ्.गं व्याख्येयम्–

अ. अवश्यभव्येष्वनवग्रहग्रहा, यया दिशा धावतिवेघसः स्पृहा।
तृणेन वात्येव तथाऽनुगम्यते, जनस्य चित्तेन भृशावशात्मना।।

ब. ममैव शोकेन विदीर्णवक्षसा, त्वयापि चित्रांगि विपद्यते यदि।
तदस्मि दैवेन इतोऽपिहा हतः, स्फुटंयतस्ते शिशवः परासवः।।

7. नैषधीय चरितस्य महाकाव्य त्वं समालोचनयन्तु।

अथवा

नैष्याध्यां विद्यदौषधम् उक्तिरियं समीक्ष्यताम्।